

Egekistebeskatningen i Ribe amt 1717-21

Af Søren Manøe Hansen

I 1679 endte Den skånske Krig mod Sverige. Torstensonskrigen, Karl Gustav Krigen og nu sidst Skånske Krig havde krævet en række afståelser af danske landområder, og kun den danske flåde havde formået at hævde sig og sin suverænitet på havene og især i Østersøen, takket være Niels Juels dygtige lederskab.

Disse endeløse krige krævede store omkostninger, først og fremmest af bondebefolkningen, der skulle stille som soldat ofte i flere år, og dermed være borte fra hjemstedet, der så måtte undvære ofte den bedste arbejdskraft. Hertil kom, at bønderne ligesom resten af befolkningen måtte betale skatterne, og især de mange ekstraskatter der blev opkrævet med ganske korte mellemrum, ikke sært at ødegårdenes antal steg foruroligende under disse krige.

Freden i 1679 var nedværdigende for landet, der havde håbet på en genforening med de skånske landsdele. Nu forestod imidlertid en stor opgave med økonomisk at få landet bragt på fode igen. Det blev nødvendigt at skaffe penge i statskassen, hvorfor der indførtes nye og forøgede skatter samt reformer, der skulle begrænse statens og befolkningens forbrug. Med baggrund i det sidstnævnte skal forordningen af 7. november 1682 vel ses, selv om den i vore øjne mere virker som en kuriositet.

Heri nævnes bl.a. »som Vi ugierne fornemmer, at megen stor Overdaadighed og unyttige Omkostninger af de fleeste, over deres Stand og Vilkor, med deres afdøde For-

ældres, Børns og Venners Liigs-Begiengelser og Jordefærd giøres, hvormed ikke alleeneste Gud høyligen fortørnes, men end og mange for at efterfølge de Daarliges exempel, og af en vrang Indbildning, at herved de afdøde skeer nogen Ære og Tieneste, saaledes over deres Evne fortsætter deres Midler, at de det seent eller aldrig kand forvinde. . .« Herefter opremses en række indskrænkninger i ligklæde, kisteudstyr såsom klæde, plader m.m., ligesom de, der skal lægge den døde i kiste, ikke må foretage »nogen Skienkning, Spise eller Confect«, da de ellers idømmes en bøde på 50 rdl.. Ifl. § 4 hedder det »ey heller maa nogen bruge Liig-Kister af Eeg uden de, som have murede Grave, Giør nogen her imod bøde herfor halvtrediesindstve Rigsdaler«.

De ordinære skatter slog dog slet ikke til, og igen måtte man gribe til de upopulære ekstraskatter. Kopf-skatter (kopf kommer af det tyske navn for hoved, og kan i dag sammenlignes med personskatter) og kvægskatter var de talrigeste, men også ildstedsskatter, krigsstyr (krigsskatter), forsvars- og fæstningsskatter med flere regnede ned over den mere og mere forarmede befolkning.

Dette afholdt dog ikke kongen fra påny at føre krige mod arvefjenden Sverige, idet en ny startede i 1697 og varede i tre år. Nu blev der ro for en tid, men hadet lurede stadig, og da Sverige i 1709 måtte slutte fred med Rusland efter overfaldet på dette land, blev det en katastrofe for Sverige, som Frd. IV skyndsomt udnyttede for at være med »til Sveriges begravelse«. Den store nordiske Krig var i gang, nu skulle Skåne igen være dansk. Tordenskjolds bedrifter, fæstningen Tønnings kapitulation samt nederlag, pest og ulykker er vel det mest kendte fra denne ulyksalige krig.

Til finansieringen af dette krigseventyr måtte befolkningen igen holde for med ordinære og ekstraordinære skatter som hartkornsskatter, krigsstyr, kopf- og hesteskatter, forøgede toldafgifter, acciser, ja endog et lotteri, hvor gevinsten var jordegods til 200.000 rdl., var med til

at lokke midler fra den i forvejen forarmede befolkning. Staten måtte gribe til alle udveje for at få penge i den slunkne kasse, og naturligt er det, at luksusbetonede ting som karrosseskatter, der omfattede alle »der holder karosser, chaiser og deslige vogne med dække over«, parykskatter der i stort tal blev benyttet af personer af begge køn, desuden blev der også lagt skat på »foutanger« d.v.s. opsatte kniplingshovedtøjer »eller andre opsatte franske sætter eller toppe«. Igen kom egekisterne i fokus, idet der ved forordningen af 30. november 1717 »gjøre alle vitterligt, at eftersom vi ere komne udi Erfaring, hvorledes der (foruden en og anden unyttig Overdaadighed, som endog udi disse Tiider gaar i Svang blandt Vore kiære og troe Undersaater) af de fleeste skal søges en særdeles og ganske uforholdende Anseelse i at have Liig Kister af Eege Træe, som falder temmelig kostbare, da de af Fyrre Træe langt lettere kand have. Saa paa det de, hvis Vilkaar ikke tillader saadanne unødvendige Bekostninger at gjøre, derfra kunde afholdes, og andre derimod som ere af den Formue, at de uden nogen deres Ulejlighed større Udgifter kunde taale, ja selv derudi finde Fornøjelse, gives Anledning end og i slige Tilfælde noget til det gemene Beste at contribuere, have Vi allernaadigst fundet for godt herom følgende Anordning at lade gjøre«:

1. Alle forbydes at lave egekister til deres lig, dog kan det tillades mod en afgift.
2. Ifl. en rangforordning af 11/2 1717 inddeles befolkningen og dermed afgiften i følgende 3 klasser:
  1. kl. de der omhandles af rangforordningen betaler 4 rdl.
  2. kl. alle der ikke omtales i rangforordningen betaler 2 rdl.
  3. kl. de som ikke har nogen rang betaler 2 rdl.

Ved forordningens indtrædelse skulle alle snedkere og deslige håndværkere i København indfinde sig i rådstuen og aflægge »corporlige Eed« på ikke at lave, sælge egekister »førend dennem er blevet foreviist vedkommende Betsjentes Qvitering«. Det samme skulle ske i købstæderne

og på landet, idet det dog indskrænkedes til, at byfogederne og betjentene skulle foreholde snedkere og deslige om forordningen.

Præsterne pålægges hver måned at udarbejde og indsende lister over personer begravet i egekister, bøg eller fyrrekister.

På Rigsarkivet opbevares amts- og købstadsregnskaberne. Heri er med personangivelse opført, hvem der er skattepligtig til de forskellige skatte kategorier, og hvem der søger fritagelse. Disse lister er vigtige kilder til f.eks. slægtshistoriske forskere og kan ofte hjælpe, hvor andre kilder svigter.

I disse regnskaber findes præsternes månedlige indberetninger over begravelser, i visse tilfælde med angivelse af personer, samt om begravelsen er sket i ege-, bøg- eller fyrrekister. Desværre er ikke alle indberetninger for Ribe amt bevaret, idet det ikke er lykkedes at finde opgørelser for Øster Horne herred, Andst, Slaugs, samt dele af Malt, Gørding, Vester Horne og Ribe herreder. Dele af det nuværende Ribe amt hørte da under Lundenæs og Koldinghus amter, men disse amtsregnskaber er også gennemgået uden resultater. For landsognene er der kun fundet lister for 1718, hvilket kan skyldes, at de kun er bevaret for dette år, eller at der ikke har været egekistebegravelser i landområderne. Hvilken af de to muligheder, der er rigtig, kan ikke afgøres, da skattebetalingen ikke førtes særskilt i de samlede regnskaber. Listerne er jo at betragte som bilag til regnskaberne, og da der ikke har været indbetalinger, kan de være sorteret fra og kastet bort. I købstadsregnskaberne, som ikke indgår i amtsstuerregnskaberne, skulle listerne også være at finde for amtets to købstæder Ribe og Varde, men de er kun bevaret for Ribe bys vedkommende, idet Varde bys mangler.

Egetræ har altid været og er stadig et udtryk for særlig kvalitet og blev altså af skatteopkrævere betragtet som luksus, og dermed et skatteobjekt. Derfor er brugere af egekister også at henføre til de mere velstående højere sociale lag, som det også vil fremgå af det følgende, idet

jeg har forsøgt at finde supplerende oplysninger om de i tidsperioden 1717-1723 begravede personer.

Fra landsognene kan følgende nævnes:

Jerne sogn

Hans Jensen i Boldesager. Svigersønnen Hans Brandt indbetaler 2 rdl. d. 4/4 1718.

Fanø

Den 31. marts 1718 betaler Jens Christian Riis 2 rdl. for »at jeg haver ladet en egekiste forfærdige til min svigerfader Rasmus Michelsen, kgl. Majestæts toldbetjent ved Ribe Toldsted på Sønderhø og Fanø, og som han endnu er i levende live bliver samme kiste indsat og forvaret i hans husværelse indtil hans dødelige afgang«. Rasmus Michelsen har antagelig været svagelig, idet han samme efterår døde. Det kan bemærkes, at svigersønnen Jens Chr. Riis året forinden havde købt Nordby mølle, men kort efter sælger halvparten til Morten Blom. Jens Chr. Riis »boende her i en liden udi fæste havende vaaning«¹.

Jens Nielsen Baggesen betaler sin afgift d. 16. novbr. 1718 for en egekiste, »som han agter at betjene sig af, naar han ved døden afgaar«. Han var ejer af Nordby vejr-mølle, forinden han sælger den til Jens Chr. Riis i 1717. Baggesen døde i 1723².

Seem

Den 6. februar 1718 begravedes gdm. Christen Jepsen af Warming, enlig og ugift. Chr. Jepsen var fæstebonde på Ribe Hospitals ejendom i Warming.

Den 21. i samme måned døde Karen Madsdatter og blev begravet d. 28. Kisten blev bekostet af hendes søn Niels Andersens Saaby, kirkefoged og boende i Lustrup.

Samme år d. 14/7 begravedes Mads Nissen, der var ottingsmand på Ribe Hospitals gods.

Den 3. august blev annex-bonde af Seem præstegård Peder Sørensen begravet i sin egekiste.

Føvling

I 1719 anfører præsten, at der har været 1 begravelse i egekiste, men skriver ikke noget om, hvem det drejer sig om.

Blandt de døde i Føvling sogn er der ikke personer, som klart markerer en status, som ville berettigede til en anden begravelsesform. Dog kan der være tale om præstens egen søn, der begravnes d. 3. november. Det var hans ældste søn Diderich, der i 14 dage havde ligget syg af børnekopper, og som døde d. 28. oktober om formiddagen. Drengen blev 9 år gammel³.

Det er ikke lykkedes at finde flere egekistebegravelser fra landsognene. Den fattige og vel af krigene stærkt forarmede bondebefolkning havde sikkert ikke tanker for en sådan fornem begravelsesform. Det er at forvente, at borgerskabet i amtets to købstæder vil dominere listerne. Lad os først se på Ribe købstad. Her er der tale om to sogne: Vor Frue sogn – domkirkesognet, og Skt. Katharinæ sogn.

Ribe

Vor Frue sogn. Her har præsten i perioder tilligemed også noteret om begravelsen er sket på kirkegården eller inde i domkirken som oftest i »omgangen« – sideskibene. Hvor det har været muligt, har jeg suppleret med yderligere oplysninger om vedkommende borger i byen. Det skal desuden bemærkes, at præsten ved Vor Frue Kirke opretter en speciel kirkebog for egekisteafgifter. Kirkebogen begynder i 1717 og fortsætter til 2 år efter afgiftens ophævelse. I det følgende supplerer kirkebogen og købstadsregnskaberne altså hinanden.

Alle datoer angiver begravelsesdagen

1717

Der synes ingen at være begravet i egekister, hvilket antagelig skyldes forordningens sene ikrafttræden på året.

1718

12. januar: Thomas Pedersen, der var borger og handske-mager i byen. 22. januar: Benidt Andersdatter, »en gammel tjenestepige«. 31. marts: Ane Tøgersdatter, Niels Johansen Glarmesters hustru. 2. juni: Mette Troelsdatter der var gift med rytterbonden Jens Nielsen i Øster Vedsted. 10. juni: Jacob Rasmussen, borger. Han kan være den af Terpager nævnte forfatter til et håndskrift med gudelige og historiske sange. 9. december: Johan Bøtke, der var hører ved Latinskolen⁴. 29. december: Lauritz Mortensen Friis, borger, byfoged, født 1648, søn af borgmester Morten Larsen, 1683 blev han byfoged, 1689 Underkonsumptionsforpagter og kongens delefoged, 1692 byens tolder, accise-, kran- og vejermester, 1700 mistede han byfogedbestillingen ved en højesteretsdom. Ved hans død, beskrives hans bo »i en slet tilstand«, men som det ses, blev han alligevel begravet på sømmelig vis i en egekiste⁵.

1719

23. februar: Anne Hansdatter Krag, der var gift med Niels Andresen Rotlef Væver. 3. marts: Peder Madsen. 8. juni: Appellone, der var gift med borger Balthazart Güt-huusen. 14. juni: Andreas, søn af første-rådmand Mads Pedersen. 18. juli: Hans Michelsen, borger. 8. august: Ingeborg Jensdatter Brøndum, enke efter købmand Andreas Andreasen Bruun (død 1703). 1692 blev han gilde- og fattigforstander, 1703 varetog han søtønde- og kabe-væsenet. Han havde en betydelig næring⁶. 16. august: Anne Pedersdatter Fyens. 22. september: Mads Thomas Knap, hospitalspræst (1691-1719). 1686 var han 1.ste lektiehører og kaldte sig »knapmager«, måske har det været hans binæring at lave knapper. Han var en ret voldsom natur, der bl.a. blev beskyldt for overfald og for voldsom adfærd især under slagsmål. I 1692 blev han gift med Marren Jensdatter. Han var desuden froprædikant ved domkirken⁷.

1720

12. januar: Susanne Cathrine Mathiasdatter Worm, gift med stiftspræsten mag. Søren Nielsen Seerup. Han blev 1675 faderens kapellan, 1686 provst. Han var en formuende mand og boede på Liljebjerget. Han var første gang gift med Ingeborg Baggesdatter (død 1686), derefter i 1687 med Dorte Margrethe Nielsdatter Terpager. Efter hende giftede han sig i 1707 med Susanne Cathrine Worm, som skænkede ham sønnerne Niels Sørensen Seerup og Niels Sørensen Terpager⁸. I domkirkens kor havde familien Seerup en krypt, hvor Susanne Worm blev hensat, og hvor hendes mand Søren Nielsen Seerup blev nedsat d. 23. marts 1736. Også deres to sønners kister blev anbragt i krypten⁹. 27. februar: Ane Hansdatter Koldborg. 10. maj: Mads Pedersen Friis, den samme som M.P. Fridsk, der var råd- og handelsmand. Han var gift med Sophie Dorte Bruun, der efter hans død giftede sig med Peder Jensen Baggesen, der dør allerede i 1722. Dette år opsættes i domkirken et sandstensepitafium, som stadig kan ses i kirken. I postamentfeltet findes følgende tidstypiske vers:

»Vor første Vugge Kom Tilpas med blee og lagen
Da Vi Kom trette Frem af Moders Liv for dagen
Og Raabte Efter Bryst og Melk og siden Krøb
af Søvnig Mathed ind i Voris List og Svøb
Vi Efter Christum Strax i Daaben Blev Opnevnet
Vi voxte men Vort Liv Var dog et Vogge Levnet
Med Verdens Dukke Tøy Vi Havde Børne Lyst
Men Laa i Midlertiid Paa HERRENS Skiød og Bryst
Vor Første Vugge Blev Opslidt men See Vii Sover
Nu i en Bedre Her huor HERREN Vaager Over
Huor Vi har Ro Som Har Betalet Syndsens Sold
Og med Vor Aftenbønd Befalt Os Gud i Vold
Lær Du som Efter Os i Verden Est Tilbage
Og Læser denne Skrift At Kiende dine Dage
Gak frem Ved HERRENS frygt som ved Et Lede baand
Saa faar din Siæl med Os Sin Vugge i Guds Haand.«¹⁰

4. juni: Adset, gift med Anders Pedersen Lustrup, der var kæmner fra 1714-25.

Fig. 1. Sandstensepitaflum i Ribe Domkirke opsat 1722 over råd- og handelsmand Mads Pedersen Fridsk † 1720, og handelsmand Peder Jensen Baggesen † 1722, samt deres hustru Sophie Dorthe Bruun. (Danmarks Kirker »Ribe Domkirke: Gravminder« side 573).

1721

18. februar: Svend Tømmermand, begravet på kirkegården. 11. marts: Mette Knudsdatter. Hun var gift med skomager Hans Nielsen Gasse og blev begravet i omgangen. 4. april: Clemen Larsen, skomager, begravet i omgangen. 18. april: Susanna, Peder Jensens moder, begravet i kirken. Antagelig er her tale om Susanne Pedersdatter Vedel født 4. april 1656 i Reysby præstegård og gift med Jens Lavredsen Baggesen, rådmand og handelsmand i Ribe, der døde d. 10. marts 1702, ifl. en gravfliseindskrift i domkirken¹¹. 21. maj: Carl Skreder, begravet i omgangen. Han kan være den i mandtalslisterne omtalte Carl Rasmussen Skræder. 21. august: Christian Friderich Bornholtz, der var organist og blev begravet i omgangen. 14. august: Jep Nielsen Kirchebye, begravet i omgangen. 20. september: Anders, søn af Peder Andersen, begravet på kirkegården.

1722

23. januar: Johanna, Claus Pedersen Schonnings hustru, samt hendes dødfødte søn. De blev lagt i samme kiste og begravet i omgangen. C.P. Schonning var købmand, 1716 delefoged og sættefoged, 1720 accise-, kran- og vejermeister. I 1718 sluttede han en akkord med byen om en dæmning ved Haderslevvejen mod at beholde Vittenberg-eng. Han døde i 1730¹². 4. april: Peder Jensen, begravet i kirken. Med nogen usikkerhed kan der være tale om farver P. Jensen. 16. maj: Ane, der var gift med Niels Bertelsen Schader. Hun blev begravet i omgangen. 10. juni: Christen Sørensen, også han blev begravet i omgangen.

Herefter følger flere begravelser, uden at det er anført i hvilken kistetype, det er sket. På dette tidspunkt er forordningen for længst ophævet (10/1 1721), men alligevel indføres visse personer begravet i egekister, som det kan ses af ovenstående. Disse begravelser har naturligvis ikke givet afgiften på 2 rdl. Også i året efter findes optegnelser om egekistebegravelser:

1723

1. februar begravedes Maren Jensdatter, der var gift med Hans Mikkelsen. Hun blev begravet i omgangen i sin egekiste. 23. februar: Christen Anderssøn, snedker, begravet i omgangen. 24. marts: Poul Sørensen, »Münsterskriver« fra 1704 gildeforstander og forstander for de fattige, begravet i vestre omgang¹³. 22. maj: Niels Andresen Rotlef Væver, begravet i den søndre omgang, antagelig hos sin kone Anne Hansdatter Krag, der døde d. 23/2 1719 se denne. 17. juni: Jens Pedersen, søn af Peder Jensen i Øster Vedsted, begravet i omgangen. Dette var den sidste egekistebegravelse, der er anført for Vor Frue sogn.

Ribe

Skt. Katharinæ sogn

1717

Ingen nævnes begravet i egekister.

1718

8. juli: Gregers Pedersens hustru, en gammel kone. Hun blev begravet i kirken. 3. august: Inger, salig mag. Jørgensdatter. Hun kan være datter af sognepræsten mag. Jørgen Lauridsen Fog (død 1710), der var præst ved kirken i 51 år fra 1659-1710. Hun blev begravet i kirken¹⁴.

1719

14. april: Morten Henrichsen Evendorph. Han var hospitalsforstander, i 1684 fik han »ekspektancé« på embedet og blev 1687 hospitalsforstander, 1708 rådmand. Han døde som en fattig mand. Han var gift med M.H. Lüzzens enke Ellen¹⁵. 19. april: Ilse Pedersdatter.

Ps. Dette år indgår der 22 rdl. i betaling, og da alle 10 fra Vor Frue sogn og Skt. Katharinæ sogn har indbetalt 2 rdl. hver, mangler der angivelse af 1 person begravet i egekiste.

1720

19. juli: Rasmus Raager (Rasmus Hansen Roager). Han

var købmand og gift med Cecilie Friis fra Vilslev præstegård, og i 2. ægteskab med Maren Jensdatter Sevel. R.H. Roager blev begravet i kirken¹⁶.

Denne er sidste egekistebegravelse-optegnelse i Skt. Katharinæ kirke, og i dens kirkebog er kistetyperne udeladt i modsætning til Vor Frue kirke.

Varde

For Varde købstads vedkommende er det ikke lykkedes at finde indberetninger og indbetalinger for omhandlede afgift. I Varde kirkebøger for såvel Nicolai som Jacobi kirker findes der kun en enkelt indførelse af egekistebegravelse, idet der i

1718

16. februar begravedes Jørgen Hansen fra Jacobi kirke i sin egekiste. I skattemandtallene for Varde by optræder en borger Jørgen Hansen, der løste borgerskab i byen i 1696, og i 1717 er han den næsthøjeste skatteyder efter borgmesteren. Det må være samme person, der i mandtalslisten for 1713 omtales som Jørgen Hansen Colding og benævnes »ung Karl bruger nogen uden lands Handel og lidet aufling, og i nogle aar haver lid skade til Søes baade ved fiende Haand og andre steds Hændelser«. Han er antagelig kommet fra Kolding og har svunget sig op til stor-købmand i Varde.

At der ikke er tale om flere for Varde bys vedkommende kan skyldes manglende indbetalingsbilag, eller at der i dette tidsrum ikke er begravet personer i egekister. Antagelig er det sidste tilfældet, hvis man noterer sig byskriverens ord ved skatteindbetalingen i 1720: »at udi denne fattige by, hvor fast (næsten) hver mand er forarmed«. Han fortsætter med at skrive, at det er umuligt at inddrive restancer m.m., »da samme personer ere saa aldeles forarmede«. Mon ikke forklaringen skal søges her.

Som det kan bemærkes af det foregående, kan der i heldigste fald hentes oplysninger i de enkelte sognes kirkebøger fra sogne, hvor indbetalingsbilag ikke er til stede,

men mon ikke forklaringen er, at denne egekistebegravelsesform har været landbefolkningen fremmed, hvilket måske kommer til orde hos præsten i Henne, der skriver: »alle disse indførte (personer begravet i bøge- eller fyrrekister) vare af gemene bonde-stand og blev henlagt i nogle ringe fyrrekister«. Som nævnt blev afgiften ophævet ved en ny forordning af 10/1 1721.

Under Chr. VI tages problemet op igen i en forordning af 30/9 1737, hvor den stærkt pietistiske monark henviser til den ældste forordning i 1682 og bemærker hertil: »iblant andet, til deres Ligs Begravelser, betienne sig af Eege-Kister, som, til Forraadnelse, i Jorden nedgraves, da de af Fyrretræ, for meget mindre Bekostning, kunde have. . . thi have Vi, til saadan i Svang gaaende Misbrug at forekomme og afskaffe«, hvorefter kongen påbyder at følge den tidligere forordning. Denne gang var der dog ikke tale om et skatteobjekt, men begrænsning af en luksus, som lå Chr. VI meget på sinde.

Loven skulle følges, men med tiden går meget i svang, som også kongen erkender, og d. 13. november 1807, hvor Napoleons- og Englandskrigene tyngede landet, bliver der udstedt en plakat om egekister: »det er forbudt alle dem, som ikke have murede Grave, at bruge Liigkister af Eeg, saaledes ville vi nu ikke alene gjentage dette Lovbud, men endog udvide samme derhen, at det herefter ikke skal være tilladt til noget Liig, hvilket det end maatte være, at bruge Ege-Liigkister, under den i Forordningen af 7. November 1682 § 4 fastsatte Mulct«. Senere har landet gennemgået mange kriser også i de seneste år, men endnu har man i nyere tid ikke genoptaget beskatningen af egekister, og dette vil vel give meget få indtægter til statskassen, da egekister aldrig har været eller er blevet en folkelig tradition.

Henvisninger, kilder

1. Toldinspektør Rasmus Michelsen (Mikkelsen)'s virke omtalt i N.M. Kromann's »Fanøs Historie« I s. 266 f.f., II s. 395.

2. Møller Jens Nielsen Baggesen, se N.M. Kromann's »Fanøs Historie« II s. 56 f.f., 113,503,III s. 379.
3. Præsten Bendix Didriksen † 1738.
4. »Fra Ribe Amt« VII s. 329.
5. »Fra Ribe Amt« VII s. 96.
6. »Fra Ribe Amt« VII s. 79.
7. »Fra Ribe Amt« VII s. 303.
8. »Fra Ribe Amt« VII s. 335.
9. Danmarks Kirker: »Ribe Domkirke: Gravminder« s. 658.
10. Danmarks Kirker: »Ribe Domkirke: Gravminder« 544, 572 f.f. 645.
11. Danmarks Kirker: »Ribe Domkirke: Gravminder« s. 644.
12. »Fra Ribe Amt« VII s. 332-333.
13. »Fra Ribe Amt« VII s. 340.
14. »Fra Ribe Amt« VII s. 92-93.
15. »Fra Ribe Amt« VII s. 89-90.
16. »Fra Ribe Amt« VII s. 330.

Riberhus Amt »Ekstraordinære Skatters Regnskaber pro 1719. Påbudet om Egekister«. Rigsarkivet.

Koldinghus Amt »Ekstraordinære Skatters Regnskaber pro 1719. Påbudet om Egekister«. Rigsarkivet.

Lundenæs Amt »Ekstraordinære Skatters Regnskaber pro 1719. Påbudet om Egekister«. Rigsarkivet,

»Ribe Købstads regnskaber 1716-1730«. Rigsarkivet.

»Varde Købstads regnskaber 1710-1721«. Rigsarkivet.

»Ribe Domsogns kirkebog 1717-51«. Landsarkivet, Viborg.

»Skt. Katharinæ sogns kirkebog«. Landsarkivet, Viborg.

»Skt. Nicolai kirkebog, Varde 1705-1806«, Landsarkivet, Viborg.

»Skt. Jacobi kirkebog, Varde 1702-1746«, Landsarkivet, Viborg.

»Føvling sogns kirkebog«, Landsarkivet, Viborg.

»Ribe Bys Historie 1660-1730« af Hugo Matthiessen m.fl.

Politikens Danmarks Historie bind 8.

Søren Manøe Hansen, f. 1934, museumsleder, Løkkevang 18, 6870 Ølgod. Har udgivet »Strandinger og redningsaktioner 1852-1975«, 1977. Endvidere artikler i »Mark og Montre« 1969 f. og Fra Ribe Amt 1972 f.